

1909. febr. 28.

X.

Intés: remélni, tűrni (és imádkozni.*)

(Egyházi beszéd).

*A reménységben örvendezzetek, a háborúságban tűrök legyetek,
a könyörgésben szorgalmatosok. Róm. 12, 12.*

Mint a nyílt tengeren evező hajó, kifeszített vitorláinál fogva hajtatik, hol szelidebb, hol viharosabb szelek által, most síkon, majd örvényen: úgy hajtatik életünk hajója a szívünkre toluló érzelmek hol enyhébb, hol viharosabb indulatai által, most öröm és boldogsággal kecsegtető úton, majd a bánat ösvényei s a kétségbeesés szikláinak felé. Ritka ember, ^{aki} ki egy ügyes kormányos életrevalósággal tudná felhasználni a kedvező szelet kitérő, céljának gyors előérése; s a ki a fenyegető vihar közepette is szilárd reménnyel, kitartó türellemmel, Istenben helyezett teljes bizalommal, s ezek folytán rendíthetetlen lelki bátorsággal tudja életének hajóját mentő partra vezetni. Honnan van ez k. af! Ohnan, mert az emberi szív nagyon hasonlít a jól készült mérleghez, melyen a legkisebb teher is megzavarja a szükséges egyensúlyt. A kimálkozó öröm rendesen feledteti, hogy a földön a jó rosszal van vegyülve, hogy az öröme gyorsan bánat következhetik; ^{és} hogy valamint a folytonos napfény kopárri perzselné a természet gyönyört és életet adó szépségeit, úgy az örökös borulat semmivé tenné a gyümölcsözést és lételt. A nehéz napokban pedig felejtjük, hogy vidámabb napjaink is valának, s nem jut eszünkbe, hogy a setét órák sem tartanak örökké; mert minden éjnek van nappala. Ezen egyenlőtlen érzelmváltozások aztán az okai, hogy anynyi jajszót, panaszt és reményvesztett sóhajt hallunk naponta az isteni gondviselés, a sors és világ ellen. Szükséges tehát, hogy szívünk mérlegén az egyensúly minden körülmények között fentartassék. Azért, midőn az öröm poharának édes nedvét iszszuk, ne engedjük az által magunkat elmámorosíttatni, hanem egyensúlyozzuk a bánatra való emlékezéssel. Ha ^{szép} kinézéseink, üdvös céljaink verejtékes küzdést követelnek tőlünk,

Külön egyházi heréd keres...

de erónk már-már lankadóban van: a reménység által, hogy győzelmet nyerünk, éleszsűk fel a megfogyott küzderőt. Ha talán méltatlanul üldöztetünk és háborúságot szenvedünk, övedzzük magunkra a türelemnek lelkét, s így szerezzük meg háborgatott lelkünk nyugalmát. (S hogy lelkünk nyugalmának, szívünk érzéseinek illetén egyensúlyozására annál nagyobb lelki erővel bírjunk, bizzunk Istenben feltétlen hiedelemmel, ragaszkodjunk hozzá szívvel, lélekkel, és legyünk a könnyörgésben szorgalmatosok.)

Pál apostol, ki oly meggyőzőleg, mély bölcseséggel irt a keresztény vallás érdekében, kinek minden intése egy nagy erkölcsi szabályra tanít, úgy látszik, folytonos szemlélődése és tapasztalatai által mélyen tekintett az emberi szívbe, s átlátta, hogy az emberek legnagyobb szerencsétlenségének forrása abból ered, hogy a jelenkező érzelmek foglyává lesz, a nélkül, hogy azok ellenkezőjét is eleven emlékezetben tartaná, s részint azok mérséklésére, részint egyensúlyozására inti hallgatóit.) Alapigénk által is azt akarja bennünk eszközölni, midőn a reménységben örvendezni, a háboruságban tünni ~~és szorgalmatlan~~ imádkozni tanít. Szép intések ezek, méltók, hogy a keresztény ember életében gyakorolja azokat, s hogy mi is, most egyszerű elmélkedésünk tárgyává tegyük.

Vizsgáljuk meg azért:

1-ör mi a remény? s minő hatása van az emberre? s hogy

2-or a türés erkölcsi nagyságra emel, s győzelemre segít;

~~3-or a könnyörgés a lélek benső szüksége.~~

1. Mi a remény s minő hatása van az emberre?

A reményről, mióta a világ áll, oly sok szépet és rútat mondtak, gondoltak és irtak az emberek, hogy arról újat mondani alig lehet. S hogy sokat beszéltek róla, jele annak, hogy mindenkor gyermekét közelről érdekelte. Mindenki érezte, élvezte üdítő hatását. A gyermeket ez serkenti játékban. Az ifju szerelmének és nemes vágyainak szárnyait ez segíti magas repülésében. A férfinak komoly munkájában ez ad erőt. Az évek számai alatt roskadozó öreget biztatja sirja szélén is. A szenvedőnek könyeiben jobb jövő csillagát ragyogtatja. A bánatba merültnék titokban az öröm vidám egét mutatja. Szóval, a remény minden korban oly édesen

szövődik bé az élet ezer viszonyai közé, hogy a sokszori csalódást, ~~(melyek rendszeren reményeink remjain épülnek fel)~~ csekély árnak tekinthetjük a remény örökzöld koszorujáért, mely a tél fagyában is tartogat számunkra egy-egy örömvirágot. Oly szépen mondja róla egy író: „az isteni szikrából, a szeretetből, fejlik ki a remény; a remény virága az öröm, és az öröm gyümölcse a megelégedés, mi a földi életnek legfőbb java“.

A szívben a remény az éltető ~~erő~~^{erő}. Hová lenne az édes anya, ki gyermekével minden örömet sírba zárta, ha a remény szívárványa a boros felhők alól vidáman nem mosolyogna felé? mit tevő lenne a síró árváktól környezett özvegy, ha a remény nem biztatná sötét napjaiban? Az élet terhei alatt roskadozó birna-e tovább is küzdeni, ha nem remélhetne jobb jövőt? S midőn e földön anynyiszor megesisik, hogy az igazság bajnokát keresztre feszítik, s midőn itt, az ártatlanság és erény ritka tünemény, s az erkölcs megett divatos bűnök rejtőzködnek: volna-e itt valami értéke az igazságérti önfeláldozásnak, az ártatlanság és erény megőrzésének s az erkölcs gyakorlásának, ha a remény jutalmat nem ígérne, legalább . . . a túlvilágban?

~~Oh bizony~~ A remény az, mely életünk éjborulatát ragyogó csillogokkal világítja bé; a remény az, mely életünk kopár útait, minden lépten nyomon, zöld ~~szókkal~~^{szókkal} üditi fel.

S midőn a remény életünk szenvedéseinek keserű poharába, így, mintegy észrevétlenül vegyíti az azt enyhítő édességet: egyszerűs mind nemes és nagy vállalatok végrehajtására is hathatós ösztönző.

Nincs az emberi események történetében tett, sem nagy, mely a közte, sem kicsiny, mely kisebb körre birt kihatással, mely részben a reménység-befolyásának ösztönzése által ne jött volna létre; ha mindjárt a közügyérti lelkesülés, vagy csak önérdek, szolgáltak annak okául. Mint árnyék, a tárgyak hű kísérő társa: úgy a reménység cselekedeteinknek. Mert vajjon a nagy emberek, kik valamely nemzet boldogítását tűzték céljukul; s azok, kik az összes emberiség közüdvére nagy küzdéssel, sok fáradsággal, akár szellemi, akár ayagi téren, nagyszerű vívmányokat eszközöltek: nem a reménység által voltak-e lelkesítette, hogy céljokat érik? . . . midőn a siker bizonytalan, s a félreértés, erőszak, hálátlanság és tudatlanság, anynyi akadályt szokott az emberek működése elébe gördíteni? . . . ~~Amte~~ a reménység a teleknek bátorsá-

g^{sege} és erős ~~vasmátskája~~ (Zsid. 6, 19.), mely a lelkesülés tüzét a nehéz pillanatok között is fényes lánggal lobogtatja, mindaddig, míg annak melege a hideg szívek jégkérgét is felolvasztja.

És vajjon a tudomány, művészet és ipar fejlődése, s mindazon szép és üdvös dolgok, melyeket, ha szabad úgy mondanom, az emberi tökéletesedés hévmérőjének tekinthetni, nem a reménység befolyása alatt állanak-e, mely míg egy részről kenyeret ígér, más részről megnyugtatót biztosít abban, hogy a közjó előmozdítását eszközöl munkában való részvétel által kötelességet teljesítünk? Mindnyájan a végre futunk, hogy az előnkbe adott reménységet elvegyük. (Zsid. 6, 18.).

Azért hát, af! a reménységben örvendezetek, vagy a mi ezzel egyet tesz, legyetek abban állhatatosok, mert higyétek el, hogy nincs az égnek szebb ajándéka az emberi szívben, mint a reménység, mely az élet minden környületei között megőrzi szívünk nyugalma, lelkünk békéjét, s melynek ösztönzése által lelkesítettünk oly kötelességek teljesítésére is, melyek által ön- és a közjót mozdítjuk elő. (Aki szánt, reménység alatt szánt (1. Kor. 9, 10.), s sokszor megeskik, hogy elemi csapások teszik semmivé reményeinket. A szívben is támadhat az indulatok által támasztott tűz, mely elégeti, s a szenvedélyek szélvészai által hajtott jégvihar, mely letarolja keblünk melegen ápolgatott reményeit; sőt sokszor a való, mint dermedt fagy, már csirájában elfagyasztja reményeink gyökérszárait. De azért csak bizzatok miglen a reménység tart (Jób. 11, 18.), mert a reménység meg nem szegyenit (Róm. 5, 5.); s csak a háládatlan embernek reménysége olvad el, mint a téli jég, s foly el, mint a ~~hasonlatlan~~ víz (Bölcses. 16, 29.), de az állhatatosok reménysége megmarad (1. Kor. 13, 13.), mert az Isten ajándéka.

II. A türelem erkölcsi nagyságra emel, s győzelemre segít.

Ritka ember, kinek életét ne jelölnék események, midőn háborúságot szenvedve, a türelemnek lelkére, szükségére volt. Külről a világ, sors, emberek, belőlről érzelmeink sok szenvedést okoznak naponta. A szegénység szükséggel gyötör, a betegség fájdalmat okoz s türelmünket kísérti; a rágalmazó nyelvek becsületünket akarják megrabolni; szerelmeseinktől a halál foszt meg. ~~S ha az igazságért~~

~~küzdünk, üldöztetünk, háborgattatunk.~~ Mind ezen s sok más esetek türelemre intenek, ha nem akarjuk, hogy szívünk a fájdalmak tengerében elmerüljön. S mégis úgy vagyunk a türelemmel, mint a szegény ember ^{ruhája} ruhájával: viseli, mert nem áll módjában mást szerezni; mi is csak azért türeink legtöbbször, mert nem áll hatalmunkban nem tünni.

Különös sajátsága az embernek az is, hogy könnyelműen szórja másokra a bántalom nyilait, s ha neki kell háboruságot szenvednie, nincs türelme annak hordozására. Pedig mily sok szenvedéstől, mennyi keserű pillanatoktól lennénk megóva, ha a háboruságokban ~~tűrők tudnánk lenni.~~ Mert ~~avagy nem eszélyesebb~~ ^{eszélyesebb} s keresztény emberhez illőbb lenne-e, ha midőn Isten hitünket próbára teszi, a szenvedések keserű poharát adja kezünkbe, vagy a nyomor vasveszszőjével csapdos, a helyett hogy ~~megódozásra nyitjuk~~ ^{megódozásra nyitjuk} szánkat, s elég merészek vagyunk kételkedni az isteni gondviselésben, türelemmel hordoznók a ránk nehezedett keresztet? Nem eszélyesebb volna-e megnyugodni Isten akaratán, melyet megváltoztatni úgy sem áll hatalmunkban? Nem eszélyesebb volna-e, a szeretet által eltünni embertársaink bántalmait is inkább, mintsem a boszu és harag tüzében égetni el lelkünk békés nyugalmaát? Hiszen szent könyvünk is azt mondja, hogy a ~~hoszszútűrő ember jobb az erősnél~~ (Péld. 16, 32.) jobb a kevélynél (Préd. 7, 8.) s bizonyára nagyobb lelkierőt fejtünk ki akkor, midőn türeink, mint mikor a kevélység türelmetlenségre ingerel. A ki a szerencsétlenség közepette sem esik kétségbe, hanem bátor lélekkel áll a csapások sulya alatt is, mint kőszirt a tenger hullámai között, az az ember tünni tud és győzni fog, mert a csüggedést nem ismerő szív minden sorson diadalmaskodik.)

A türelem a szeretet nagy törvényének gyakorlata, mely jogaink alkalmazásában engedékeny, s mások jogait tisztelővé teszi. A közmondás szerint: „a ki nem tud tünni, nem tud uralkodni”, már pedig keresztény embernek, hogy az erény útján járhasson, s a maga és mások iránt tartozó köteleességeket teljesíthesse, legelső, mit meg kell tanulnia: az önuralkodás. Ez a türelemnek alapja, ez által lelki nagyságra ~~küzdheti~~ ^{küzdheti} fel magát. A történelem nem mutat fel egyetlen nagy jellemet, mely homálytalan tiszta volna, ha nem volt annak egyik fővonása az önmérséklés, a türelem.) Jézus erkölcsi nagyságának is legnagyobb bizonysága, a mindeneket tünni tudó szeretet. (Mily sötét hálátlanságot, mily megbántódást érezhe-

tett Jézus, midőn saját honfiai, kik között tudománya áldást árasztó világát közvetlenül terjeszté, mint közönséges gonosztevőt üldözték, s miután foglyokká leve, arczul csapdosák, töviskoronát nyomtak fejére, s nyilvános bűnösökkel együtt ölték meg a gyalázat keresztjén? menynyire fájhatott szívének, hogy éppen azok közül, kik szerető szívéhez legközelebb állottak, tanítványainak egyike, a rosz lelkű Judás válalkozott őt elárulni? S) a megpróbáltatás ~~mind ezen nehéz pillanatai között is, vagy csak egyszer is látjuk-e elveszteni isteni türelmét?~~ ~~(mint a világ fainak szokása viszonzni, vagy legalább megtorolni igyekezni a bántalmakat?)~~ sőt nem azt látjuk-e, hogy kínos halálának végperceiben is ellenségeiért imádkozik: ~~igy~~ ~~sőt~~ ~~szóval~~ ~~at~~ ~~tyám!~~ bocsáss meg nekik, mert nem tudják mit cselekedeznek.

Ez a keresztény szeretet szülte igazi türelem. Így kell türelnünk nekünk is, mert a Jézus példát hagyott, hogy a miket ő cselekedett, mi is úgy cselekedjünk.

Higyjétek el af! hogy az ember ~~soha sem oly nagy, mint mi~~ ~~kor a vett sérelmeket türelemmel az adottakért engesztelékeny tud lenni.~~ ~~ni.~~ Azért hát nevezze bár a világi kevélység olesó erénynek a türelmet, mely csak gyengéket és együgyűeket illet meg, mi tartsuk dicsekedésünknek ezen erénnyel ékeskedhetni, mely a léleknek gyümölcse (Gal. 5, 22.) s a boldogság rejtélyes zárjának egyik főkulcsa. ~~(Gyakorljunk másokkal úgy bánni, hogy miattunk türelniök kelljen, s ha minket háborgatnak, türelemmel békével azokat, ha szinte fájnak is nekünk, s így mutassuk ki, hogy mi a türelem szép erényével felékesítették vagyunk; mert ez Isten ajándéka.)~~

III. A könyörgés a lélek benső szüksége.

Könyörögni annyit tesz, mint a buzgóság szárnyain lélekben Istenhez emelkedni, s legszebb érzéseinket neki áldozni.

Istentől nyertük a lételt, melynek oly igen tudunk örülni; tőle a testi és lelki jókat, melyeknek ha hű sáfárai vagyunk, itt e földön boldogságot, túl ezen idővességet nyerünk; ő a mi örömeinknek kútforrása, életünk vezére, tőle nyerjük az életünk fentartására szükséges földi jókat is, mert a ki szánt, reménység alatt szánt de Isten az, a ki áldást ad a hív munkára, szóval, születésünk pillanatától halálunk percéig az Isten atyai kezének áldásos munkái által vagyunk körülvetve, s ha ezekhez gondoljuk még, hogy ez élet bőven termi a szenvedéseket, s csak isteni kegyelem fordíthat-

ja el azokat rólunk: szívünk mondja, hogy áldozzunk a z Istennek háláadásnak áldozatjával. (Zsolt. 116, 17.).

Az imádság külső jele a hitnek, az Istenben helyezett bizalomnak; belső értéke a szív nemesebb érzelmeinek, legszebb jellemvonása a keresztény embernek.

Az imádság az emberi szívnek vele született eredeti érzése. A világ teremtése óta minden korban minden ember érezte ennek szükségét. (A régi pogány kornak ezer számra készült bálvány-istenei szintegy imádságra ösztönözték a menyeyei világosság nélkül szükkölködő népek millióit, mint szent félelemmel leborulni késztetni a félvad indust egy hatalmas villámdördület, vagy valamely természeti szokatlan jelenség. S ha mégis lelki békét és megnyugvást szerzett nekik oly istenekhez rebegett sóhajtás: menyeyivel nagyobb jót eszközölhet egy értelmes keresztényben az imádság ereje, a ki Istenét önmagában, a szép természetben, a világ rendszeres igazgatásában, szóval mindenütt, mint egy jó atyát, láthatja lelki szemeivel, s kinek még a szenvedések és nyomor fájdalmai között is soha el nem fogyó szeretete nyomaira találhat.

Voltak és vannak ugyan a keresztény társaságban magukat bölcseknek nevezni szerető emberek, a kik a lelket a test- és vérbe helyezve, tagadják annak lételét, s az öntudatot a halálban megszüntnek állítják. Következöleg tagadják az Istent is, s így szükség felettinek tartják az imádkozást. Ámde ah! ha ezen embereknek ama paizsos férfiuval, a szükséggel és nyomorral, kell küzdeniök, megrendülnek mindanynyan, s szívszakadva imádkoznak Istentől bocsánatot tévedéseikért.

A közmondás is így szól: „a szükség és a nyomor tanítják az embert imádkozni“. S valóban a tapasztalás igazolja, hogy a valástalan emberek vagy a szenvedések oskolájában tanulnak meg hinni és imádkozni, vagy ha azt kikerülték, a halál nehéz küzdelmei között mégis csak Istenhez térnek.

Mint minden dologban, úgy az imádságra nézve is, sok ember tévedésben él. Vannak, kik hiszik, hogy az imádság magúra is elég, hogy az ember Isten előtt kedves és jó keresztény legyen. S bizonyára nem nagy hasznára van az emberiségnek, hogy ezen hit terjesztetik és megerősítettetni szándékoltatik az emberek lelkében. Mert az önző emberek nagyon is hajlandók a könyörgésben szorgalmatosok lenni, csak hogy —hitök szerint — bűn nélkül eszközölhessék ki önző vágyaikat, felebarátjaik megrontásával is-

Ezekről mondja Jézus: Jaj nektek képmutató irástudók és farizeusok, mert a szegény özvegynek házokat, megemésztitek hosszú könyörgéstelek színe alatt, annakokáért súlyosabb lesz a ti büntetésetek. (Mát. 23, 14.).

Mint a nap, ámbar sugarainak melege által termékenynyé teszi a föld göröngyeit, még sem képes áldást adni a földre, ha azt nem műveljük és jó magvakat nem hintünk belé: ugy a lélek napja, a hit sem lesz képes imádság-sugarai által lelki áldást hozni elő, ha szívünk földjét nem műveljük az igaz vallásosság munkájával, s nem vetünk abba igazság, erkölcs és erény magvait.

A vész közeledtét váró hajós, hogy partot érhesse, nem elégedhetik meg csak azzal, hogy az ég irgalmát hívja segedelmül, hanem összehuzza vitorláit, s kettőzött erővel küzd a habtorlatokkal, s mindent megteszen, a mi által szabadulásának lehetőségét remélheti. Az élet tengerén evező embernek sem elég tehát csak imádkozni, s élethajóját a hullámok szabad kényének engedni, hanem tenni, munkálkodni kell szüntelen a nekünk adott erővel, az igazság és erkölcs határai között, mert csak így remélhetjük, hogy az óhajtott révpartot, az örök boldogság kikötőjét, elérhetjük.

Legyünk tehát af! a könyörgésben is szorgalmatosok. Szenved-e azért valaki ti közületek? imádkozzék! Öröme legyen-e valakinék? énekléssel dicsérje az Istent (Jak. 5, 13.), mert az imádság a szenvedésben mint az örömben egyaránt hasznos, a léleknek eredeti szüksége, mely Istenhez emel, megnyugtat és boldogít, mert az imádság is az Isten ajándéka.

K. af! a reménység, türelem ~~és könyörgés~~ az emberi szívnek nemes érzései, ezeknek lelkünkben való összeműködése által lehetünk csak Jézus követői; erkölcsi és emberi kötelességünk teljesítésében s Jézus parancsolatainak megtartásában hívek, s ezek által az élet harcának megvívásában diadalmasok. A remény lelkesíti, a türelem megedzi, ~~az imádság megszenteli~~ a karakterünket, és mi az élet minden körülményei között sikerrel munkálkodhatunk. ~~Oh~~ azért a reménységben örvendezzetek, a háborúságban legyetek türelem, ~~a könyörgésben szorgalmatosok.~~ Amen.

Rédiger Árpád,

küküllő-köri esperes, d. szt. mártóni pap.

XI.

A kisdédóvoda jótékonyága.

(Egyházi beszéd).

Egy százados vitéznek pedig szolgája gonosz betegség miatt halófélben vala, s. t. b. Luk. 7, 2—5.

Napjainkban af! a népnevelés ügyében élénk mozgalom kezd nyilvánulni. Mozog a kormány, mozog a népnek öntudatra ébredt osztálya is, s mindenik arra törekszik, hogy a műveltség, a világosság terjedjen, s a hazának legutolsó gyermeke is emberi, keresztényi, és társadalmi kötelmeinek helyes és alapos ismeretére a lehetőségig eljusson.

Ha barátja volnék ama sokak fejében megrögzött balvéleménynek, mely a népnevelést feleslegesnek, nem csak, hanem veszélyesnek is hirdeti, megvallom, nem szólanék, vagy ha szólanék is, azt mondanám: soha se hallgassatok azokra, kik elöttetek a népnevelésről beszélnek, nem nektek való a tudomány, paradicsomi tiltott gyümölcs az, melyből ha esztek, halálnak halálával haltok meg. Ámde midőn a népnevelést fölöslegesnek és veszélyesnek hirdető balvéleményt nem osztom; midőn a tudományt, valódi műveltséget és világosodást éltető gyümölcsnek; egyéni, családi, egyházi és társadalmi jólétünk áldott eszközeinek tekintem, s a prófétával azt vallom: *E l v é s z a n é p, m e l y t u d o m á n y n é l k ü l v a l ó* (Hós. 4, 6.), ekkor semmi esetre sem tehetem, hogy ne szóljak; nem tehetem, hogy a népnevelés ügyében nyilvánuló élénk mozgalmat ne helyeseljem; nem tehetem, hogy mind azoknak, kik a népnevelés ügyében zászlót emeltek, s azt magasan lobogtatják, hozsánát ne kiáltsak; és nem tehetem, hogy titeket is a népnevelés ügyének emelésére és virágoztatására meg ne hívjalak.

De tán azt mondjátok ti: oh boldog Isten! mi a mezőnek szegény munkás emberei mit, ugyan mit tehetünk a népnevelés ügyében? E kérdésre, af! több feleletet adhatnak nektek, mondhatnám, hogy mindenek előtt állítsátok jó karba a fennálló iskola-házat, s